

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 55 (1941)

Artikel: Dicziunari rumantsch grischun : rapport per l' an 1940
Autor: Schorta, Andrea
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-211002>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 04.05.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Dicziunari rumantsch grischun

rapport per l'an 1940

La guerra europea e la mobilisaziun da l'inter' armada per la defaisa da noss cunfins svizzers [ha influenzà, sco chi' d eira da prevair, bain fermamaing eir l' andamaint da las lavuors vi dal DRG. Causa servezzan militar dal redactur ed evacuaziun dal material in ün lö main exposit restet il büro dal Dicziunari serrà dals 10 mai fin als 20 lügl 1940. In october stovettans transferir nos büros dal Monopol ill' Alexanderstrasse 24, siand cha l' augmaint d' impiegats ill' administraziun chantunala rendet necessaria la requisiziun da novs büros. La müdada ans cuostet oters 15 dis da perdatemp. Tuottüna pudains, guardand inavo sün quaist an uschè burrascus e pläin da tensiuns, esser cuntaints cun la lavur fatta.

1. Redacziun e publicaziun

La cumparsa dal terz faschicul dal DRG. eira statta previssa pel mais mai 1940. La mobilisaziun dandetta dals 10 mai sforzet da suspender il termin fin la fin d' avuost. Il retard subi as fet natüralmaing sentir eir pro' l quart faschicul stat previs per l' october. Tuottüna il pudettans surdar als abunents amo ant Nadal e tgnair uschè l' impromischiun da publicar duos faschiculs l' an. Stoviand il redactur entrar danouvmaing in servezzan militar per la fin da l' an füttans sforzats da preparar per temp almain üna part dal manuscrit pel tschinchavel faschicul. Que ans reuschit tantinavant cha la lavur illa stamparia nu subit ingünas interrupziuns sensibilas.

Dal manuscrit redat provisoricamaing dal vegl redactur, sar professor Pult barmör, e chi tendscha dal chavazzin alvar fin ad artada (per detagls vair rapport 1939, prüma pagina) copchet eu a maschina ils artichels alvar — amur, in tuot 80 paginas. Per la redacziun definitiva pudet gnir resguardà amo ün rich material provenient dals novs excerpts e da novas collecziuns

ed infuormaziuns, in plü remarchas ed aggiuntas fich preziusas dal president da la cumischiun filologica, sar prof. dr. J. Jud. Il rest dal manuscrit surdettans a la doctoressa giunfra Mena Grisch da Tinizong a Turich, chi surpigliet gentilmaing la copiatura a maschina. Il prossem rapport and relatarà daplü.

Ils duos faschiculs cumpars han chattà ün' accoglientscha na main cordiala cols antecedaints. Dals passa duatschient artichels in granda part extais, nomnainsa be ils seguaints chi han svaglià speziala atenziun: aint, ala, alb, aldar, aldüm, aldümer, alquantar, allemanda, alossa, alp, alpchant, altschiva, alvada, alvar, alvon, ami. Els tuots as baseschan sün ün material fich rich e dan ün' idea da la schurma da significaziuns ch' ün singul pled po avair, da la ricchezza da locuziuns, dits e proverbis chi voutan esser trattats e dals novs aspects cha lur interpretaziun po portar eir a l' istorgia, scienza populara e cultura alpina. L' artichel alp redat cun maestria dal specialist dr. Richard Weiss, liber docent a l' università da Turich, ais ün impreschiunant quader da vita e cultura alpina; el ans muossa la structura da nossas alps, il möd co ch' ellas vegnan giodüdas, fa menziun dals livels e dals drets dals alpchants, dals dovairs da la pastiglia e descriva finalmaing las festas ed üsanças, legendas e superstiziuns chi as collian cun las alps. Uen quader da tuot oter gener, ma na main significativ per la vita in noss cumüns ans metta avant ögls l' artichel altschiva. Alossa percunter, cun sia granda importanza illa maschina populara, illa religiun e superstiziun tendscha chafuol aint ill' istorgia spiertala da nos pövel retic primitiv. Cun interess as fermerà il linguist eir pro artichels sco aint chi spordschan al redatur ün infinità da difficultats tecnicas e dumandan solidas cugnuschentschas da la lingua viva e da seis svilup atravers la litteratura. Id ais reuschi a sar prof. Pult barmör da concentrar l' inter vast material sün 6 paginas e dal gruppar uschè cha eir il laic il legiarà facilmaing e cun profit.

2. Acquisiziun d' abunents

Cun plaschair tuot special registrainsa adüna darcho il fat cha' ls rumantschs pajan per uschedir svesch la stampa dal Dicziunari. La perdita da var 10 pertschient dals abunents causa

la guerra va per buna part a charg da l' Ester (Frantscha, Ingalterra, America, pajais occupats; ils abunents in Germania sun restats circa stabils). In Svizzra ed imupstüt in terra rumantscha as tegna la curva remarchablamaing constanta. Ils rumantschs ed oters grischuns fan eir hoz amo our var 90 pertschient dals abunents. Malgrà il caracter scientific da l'ovra ed adonta cha sia cumparsa dürarà bain lönch, nu' s cumpuonan ils abunents be dad academichers e magisters, ma in buna part eir da laics, simpels paurs, masterants ed impiegats. Nus eschans superbis da quaist spiert da solidarità. La guerra ha portà al Dicziunari da tuottas sorts impedimaints, ma quetant nu' l pudarà sdarlossar, perche cha nos pövel ha tut l'ovra in seis agens mans e savarà da la proteger.

Per rimplazzar ils abunents cha perdains tras mortori etc. ais que necessari da mantgnair adüna viva l'acziun da propaganda. Nus avain fat far separats dal bellischem artichel alp da dr. R. Weiss ed il tramettettan insembel cun ün invid dad abunar l'ovra a var 250 adressas novas. In quaist möd avainsa guadagnà divers nouvs abunents.

3. Cumpletaziun e classificaziun dal material

Ils nouvs excerpts fats durant il 1940 augmaintan nos material per var 10 000 bigliets. I nu füt pussibel dad intensifichar quai-sta part da nos program pervi dals impedimaints già manzunats.

Per la classificaziun dal material nouv augmantà ouramai a passa 200 000 bigliets avaivans pudü guadagnar fingià il mais november 1939 la giunfra dsa. Mena Grisch. Displaschaivelmaing stuvet ella bandunar nos büro ils 1. avrigl siand ils mezs da la SRR. a fin. L'incorporaziun definitiva, vi a la quala avaivans lavurà in duos durant bod tuot l'inviern, stuvet dimena darcho gnir suspaisa; ella eira pero progredida da maniera cha' l material nouv ha pudü gnir trat a nüz eir per ils artichels in redacziun.

4. Varia

Daspö la mort dal prüm redactor dal DRG, dr. Florian Melcher da S-chanf l'an 1913, nun avet la SRR per blers ans plü la pussibilità dad ingaschar ün redactor chi avess pudü dedichar tuot

seis temp al Dicziunari. Sar prof. Pult eira a medem temp professor a l'academia da commerzi a San Galla ed ha deplorà repetidamaing quaista soluziun chi impediva il progredimaint rapid da las lavuors vi da l'ovra. Que as müdet alura cun l'an 1934 cha prof. Pult as retret da seis onorific post per as dedichar quasi exclusivamaing al Dicziunari. Ils bels progress cha l'ovra fet daspö lura, han intimà la SRR. da tscherchar davo la mort da prof. Pult l'utuon 1939 dad ingaschar ün redactur chi as pudaiva dedichar be al Dicziunari, dimena plü pussibel liber dad oters obligs. La soluziun netta gnit pussibiltada ils 1. avrigl 1940, il di cha'l suottascrit bandunet la LR. (a la quala el as avaiva miss a disposiziun durant 7 ans sco secretari cun mezza piazza) ed as decidit da surtour la redacziun dal Dicziunari. Possa quaista soluziun redonder al bönn da l'ovra.

Andrea Schorta